

Otázka: Předsokratovská filosofie

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Val Plesky

Předsokratovská filosofie - Anaximandros, Pythágorijci, Élejská škola a Herakleitos

Anaximandros

- 610/546 ante
- Představitel **Milétské školy**
 - První myslitelé - podivíni nepochopeni občany
 - Spočívá v hledání **fýsis**
 - Udržovací neměnné podklady pro měnné procesy
 - Pod mnohým jiným musí existovat jedno neměnné
 - Fyzický základ
 - To, co drží svět v nějakém tvaru
 - Přírodní filosofie
 - Další představitelé:
 - *Thálés* - fýsis je podle něj ve vodě; vlhká propast z níž vzlíná svět
 - *Anaximénes* - fýsis je podle něj ve vzduchu; duše a duch souvisí s větrem
 - Určil tři základní pojmy : *APEIRÓN, ANANKÉ, CHRONOS*

| Strana 1 | Odkaz:

<https://studijni-svet.cz/predsokratovska-filosofie-anaximandros-pythagorijci-elejska-skola-a-herakleitos/>

- Poprvé v historii lidstva definuje nekonečno
- **Apeirón**
 - Pojem neomezeného
 - Popírá hranice, je bezhraniční, ale dá se myslet
 - Nemá místo ani čas, bytí ve stavu absolutních možností
 - Není to nic, co znám nebo co bych kdy byl schopen znát, ale musím to myslet
 - Sám svět je uskutečněný apeirón
 - Místo bez hranic a tlaku, bez času, kde nic nemá svůj protiklad a nic tam není
 - Je na začátku všeho jsoucího
- **Ananké**
 - Pojem nutnosti
 - Souvisí s pojmem **peras** :
 - Vše souvisí se vším, vše má hranice s něčím
 - Bez protitlaku není tlak, kladný a záporný náboj
 - Když je napětí, svět je, když nenapětí, tak není nic
 - Čím silnější tlak, tím větší protitlak – ananké tohoto světa
 - Aby něco mohlo existovat, musí mít ananké a peras
 - Protitlaky vznikly konstrukcí a destrukcí – mají pravidelnost a nutnost
- **Chronos**
 - Pojem času
 - „ Na začátku všeho je neomezené (APEIRÓN), z něj věci vznikají a zanikají dle nutnosti (ANANKÉ) a za svá provinění si platí pokutu a trest dle určení času (CHRONOS).”

Pythágorajci

- Po roce 530 ante
- **Kosmos**
 - Matematické universum – číselná struktura
 - Je tu prvotní matematická kostra – ramínko na šaty = SVĚT

| Strana 2 | Odkaz:

<https://studijni-svet.cz/predsokratovska-filosofie-anaximandros-pythagorijci-elejska-skola-a-he-rakleitos/>

- Číslo se skládá do nekonečna
- Svět je složen a je i rozložitelný
- **Peras**
 - Mez rozkladu – rozklad se zastaví „prostě proto“
 - Rozklad do nekonečna by znamenal posun někam a tím by se ztratil smysl toho, proč je všechno složené – ROZKLAD MÁ LIMITY
 - Co se rozkládá, začne se opět skládat
 - 1, α , ..
 - Nejprve je prvotní princip (PERAS) a pak bod (materiální zpracování) = 1
- **Apeirón**
 - Vnímají ho jako destruktivní živel
 - Rozkládá a bortí svět svou neurčitostí
- Na principu prvních 4 čísel (bod, přímka, trojúhelník a jehlan) demonstrují vznik světa
- **Théon**
 - Božská moc, harmonie
 - Rovnovážný prvek
 - Drží rozkládané a skládané v řádu
- Člověk je struktura – absolutně se vylučuje sebevraždou
- Platón se jimi dost inspiroval
- První skupina, která přijímá ženy
- Nesmí jíst maso a fazole, 5 let trvá příprava a rok člověk nesmí mluvit

Élejská škola

- **Parmenidés**
 - 510/450 př. n. l.
 - Platón ho považoval za „otce filosofie“
 - Sepsal veršované dílo **O přírodě** (Peri fyséos), kde řeší pojmy **doxa** a **alétheia**
 - *Doxa*
 - Smyslové pojetí světa
 - Smysly nás klamou

| Strana 3 | Odkaz:

<https://studijni-svet.cz/predsokratovska-filosofie-anaximandros-pythagorijci-elejska-skola-a-he-rakleitos/>

- Př. Vidím vlny a mám pocit, že se stále mění, ale když skočím do vody, všude je vše neměnné, tzn. vlny jsou doxa
 - **Alétheia**
 - Rozumové vědění – pravý opak doxy
 - Pravda se skrývá pod povrchem jevů a je třeba ji intelektuálně odkrývat
 - Skutečné poznání
 - Poznat je možné jen to, co je stálé a samo se sebou totožné
 - Nesnaží se vysvětlit vznik světa přes živel nebo princip
 - Hovoří o bytí, které je jedno a stojí v jasné protikladu k nejsoucím
 - První teoretik nevycházející ze zkušenosti, naopak ji kritizuje a poměřuje s racionálními kategoriemi
-
- **Zenón z Éleje**
 - Žák Parmenida
 - 490/430 ante
 - Zná své paradoxy, kterými chtěl popřít Pythagorovo učení
 - 4 *paradoxy* (aporie – bezcestí)
 - **Půlení**
 - Chci uběhnout 100m, předtím musím uběhnout 50m, 20m,...atd.
 - Nemůžu se hnout z místa, protože každý pohyb vyžaduje nekonečno dílčích přesunů
 - **Achilles a želva**
 - Achilles jí nemůže dohonit, protože když se dostane na předchozí místo želvy, želva už je o kus dál
 - **Letící šíp stojí**
 - Šíp je v každém okamžiku v určitém bodě, ale v bezrozměrném není žádný pohyb možný, takže je zde v klidu
 - Je tedy v klidu po celou dobu, ačkoliv se domníváme, že letí
 - **Sypající se ječmen**
 - Když spadne z určité výšky jedno zrnko, nic neuslyším
 - Když se naráz vysype celý pytel, je to pro mě více než zřetelný

zvuk

- Aristoteles ho považoval za zakladatele **dialektiky** - tj. Umění rozhovoru či diskuze, kde se střídají námitky a tvrzení podepřené racionálními argumenty
- Prakticky vzato tvrdí, že svět je Matrix
- Teorie skladu a rozkladu je hloupost - existuje jen **nehybné bytí**
- Nic z toho, co si myslíme, nemá smysl
- Neměli bychom se na nic fixovat, protože to prakticky neexistuje
- Tvrdí, že vznik a zánik neexistují
- **Ésti** - bytí; plod čistého rozumu
- **Úkésti** - nic; nelze si myslet nic, protože pořád myslíme něco

Hérakleitos

- 540/ 480 ante
- Poustevnícký život, zemřel pravděpodobně na vodnatost
- S nikým moc nevycházel - byl filosofickým nepřítelem demokracie
- Kvalita je nad kvantitou - demokracie to má naopak
- Svět ústavičně hovoří
 - Smysl je skrytý, ale je blíže, než se zdá
 - Máme „porouchaný překladač“ - jsme zpohodlnělí
- Struktura mého života (vědomí) koresponduje se strukturou světa
- Rozděluje lidi na **spící** a **bdící**
 - **Spící**
 - Člověk není zcela bdící; nechápe tolik souvislostí
 - Dítě
 - **Bdící**
 - Celý systém je v pohotovosti
 - Dospělácký rozum
 - „Spící lidé se obrací do svého vlastního světa, kdežto bdící se obrací do jednoho světa všech“
- **Polemos**

| Strana 5 | Odkaz:

<https://studijni-svet.cz/predsokratovska-filosofie-anaximandros-pythagorijci-elejska-skola-a-hेरakleitos/>

- Základní zákon světa
- Boj, zápas
- Z jedněch činí bohy, z druhých otroky
- Je třeba učit mládež, že je to nutnost, jíž je nutno podstoupit
- *Neshodná shoda*
 - „Neshodné se nejlépe shodne“
 - „Zničíme-li jeden pól, zničíme i ten druhý“
- Je to jistý tvar erotu
- **Pyr**
 - Symbol věčné změny
 - Oheň se stále mění – uhasíná a zase se probouzí
 - „Tento svět nestvořil Bůh, ale tento svět byl, je a bude věčným plamenem, který se vzněcuje a uhasíná dle potřeby.“
- Pokládal si otázku, **co je Bůh?**
 - Jednota protikladů
 - Tepló x zima, chaos x řád, voda x oheň, světlo x tma
- Svět je komplexem procesů, ne věcí – vše se pomalu změní ve svůj protiklad